Vi indstiller Morten Zahle, Ronja Pilgaard, Morten Pihl, Benny Kjølhede, Lars Nørgaard Pedersen og Anders Redder for deres kulegravning af pyrolysesagen.

Langt de fleste vil gerne have grøn omstilling. Færre har lyst til at bo lige op ad den. Men har staten i iveren efter et pænere klimaregnskab stolet så blindt på en helt uprøvet teknologi, at man er kommet til at gøre borgerne omkring Danmarks største biogas- og pyrolyseanlæg i Nordjylland syge?

Journalister på Jyllands-Posten har kulegravet teknologien pyrolyse og biokul. Artikelserien er på én gang gået helt tæt på de menneskelige konsekvenser for borgerne tæt ved Danmarks suverænt største pyrolyseanlæg og har samtidig åbnet principielle spørgsmål om, hvordan vi bruger skatteydernes penge klogest.

På papiret lyder pyrolyse og biokul et mirakel for landbruget: Man propper halm, møg og gylle ind i et biogasanlæg, videre ind i et pyrolyseanlæg og vupti, så har du biokul, som kan spredes på markerne og binde CO2. Landmændenes regnskab bliver grønnere, og man undgår langt mere indgribende tiltag. Men journalisternes kulegravning har udstillet så mange risici, at regeringen har måttet ændre kurs.

Seriens tager sit udgangspunkt i undersøgelsen af, hvorfor talrige borgere ved anlægget i Nordjylland har fået ensartede symptomer. Men afdækker også langt mere vidtgående perspektiver.

Først et udpluk af seriens menneskelige dimension: Laura Jensen med udslæt og væskeblærer på huden. René Hvidkær med hovedpine og røde plamager på huden. Henrik Rubæk, der vågner midt om natten, fordi hans ryg er fyldt med hævelser. 7-årige Thalia, som kaster blod op og har blister i munden. Diana Valsted, som er plaget af hovedpine og opkast. Nikolaj Andersen med kvalme og åndedrætsproblemer. 15-årige Line med udslæt på arme og ben. Poul Jensen med slim i hals og lunger. Lægen Rikke Sandberg, som oplever hudproblemer og sår i munden, og hvis søn og datter kæmper med næseblod og kvalme.

De bor nær Danmarks største biogas- og pyrolyseanlæg. Flere oplever, at deres symptomer kommer, når anlægget er tændt. Myndighederne og virksomhederne bag anlægget har henvist til, at der ikke findes dokumentation for en sammenhæng. Artikelseriens afsløringer og opsigtsvækkende oplysninger er mange:

- Miljøstyrelsen advarede i skarpe vendinger landets kommuner om, at biokul kan indeholde hormon- og kræftfremkaldende stoffer som PFAS, tjærestoffer og tungmetaller, *imens* teknologien blev rullet ud.

- Den store erhvervsorganisation Dansk Erhverv og sågar dele af landbruget har utvetydigt advaret om, at man satser milliarder på alene én teknologi, og at man gør det i blinde. Selv brancheforeningen bag pyrolyse forstår ikke, at staten vil donere alle 10 mia. kr. i ét udbud.

- I Nordjylland har man fundet tonsvis af ulovligt opbevaret biokul og andre affaldsstoffer fra det store pyrolyseanlæg i Nordjylland opbevaret i strid med reglerne.

- De ypperste forskere på området – dem regeringsapparatet har sat til at lave uddybende undersøgelser - fortæller, at videnskaben ikke ved, hvad konsekvenserne bliver på sigt, når vi blander biokul med landbrugsjord.

Samtidig er journalisterne gået langt for at belyse den anden side af sagen. De har lavet store interviews med direktørerne fra både biogas- og pyrolyseanlægget og også givet ordet til de naboer og forskere på området, som er positive over for pyrolyse. Serien har tydeligt lagt frem, hvad man ved og *ikke ved* om pyrolyse og biokul.

Serien er lavet under hårdt modpres fra de kritiserede parter, som konstant har klaget og forsøgt at finde fejl.

Afdækningen har allerede haft stor betydning. Senest har regeringen hugget bremsen i over for det milliardstore udbud. Regeringens begrundelse er, at den vil have mere ”klarhed over miljøpåvirkningen”, og at en forudsætning for ”udbringning af biokul er, at de sundheds- og miljømæssige forhold er forsvarlige, og at det sker inden for den til enhver tid gældende lovgivning”. Og lige så vigtigt: Myndighederne har igangsat en dybere undersøgelse af, hvilke stoffer der udledes fra det nordjyske anlæg.

Det er journalistik, når den er allerbedst. Den går helt tæt på de menneskelige konsekvenser, og den zoomer helt ud på de svære samfundsspørgsmål, grøn omstilling udløser. Borgerne omkring Smidstrup kan ikke dokumentere, at de bliver syge af anlægget i Nordjylland. Men serien har påvist så store sundheds- og miljømæssige usikkerheder, at borgerne bliver taget alvorligt, og samtidig udstillet, at man fra allerøverste niveau har øremærket milliarder af kroner så meget i blinde, at magthaverne har været nødt til at ændre kurs. Journalisterne bag dækningen fortjener på alle måder Cavlingprisen.

Kirstine Dons Christensen & Tor Illum Johannesson